

KNIHA 1

ÚVOD	9
CHLUMECKO A NOVOBYDŽOVSKO - VYMEZENÍ OBLASTI POCIDLINÍ	10
GEOMORFOLOGICKÝ VÝVOJ A GEOGRAFICKÁ CHARAKTERISTIKA	12
<i>Ostatní geografické charakteristiky</i>	15

PŘED SJEDNOCENÍM ČESKÉHO STÁTU ROKU 995

PŘEDSLOVANSKÉ OSÍDLENÍ	17
SLOVANSKÁ HRADISKA V POCIDLINÍ A OKOLÍ	19

POCIDLINÍ V RANĚ STŘEDOVĚKÉM ČESKÉM STÁTĚ

RANĚ STŘEDOVĚKÉ OSÍDLENÍ	22
ROMÁNSKÁ ARCHITEKTURA	25
<i>Vesnické románské kostely</i>	25
<i>Kostel sv. Prokopa ve Starém Bydžově</i>	26

POCIDLINÍ VE VRCHOLNÉM STŘEDOVĚKU

STRUKTURA OBLASTI	31
<i>Feudální panství</i>	31
<i>Církevní správa</i>	33

KRÁLOVSKÁ LOKACE MĚSTA NOVÉHO BYDŽOVA

<i>Starý Bydžov - předchůdce lokačního města</i>	35
<i>Založení města Nového Bydžova</i>	36
<i>Budování a opevňování středověkého města</i>	39
<i>Půdorys města Nového Bydžova</i>	44
<i>Druhotné deformace půdorysu města</i>	44
<i>Rozbor urbanistické kompozice</i>	46
<i>Původní parcelace</i>	47
<i>Minoritský klášter</i>	47
<i>Předměstí</i>	48
<i>Nový Bydžov - agrární město vrcholného středověku</i>	48
<i>Novobydžovský půdorys v kontextu českého středověkého urbanismu</i>	49
<i>Organizace katastru novobydžovské lokace</i>	53
<i>Regionální význam novobydžovské lokace</i>	56

MONUMENTÁLNÍ STŘEDOVĚKÁ ARCHITEKTURA V NOVÉM BYDŽOVĚ; KOSTEL MATKY BOŽÍ (SV. VAVŘINCE)

STŘEDOVĚKÁ MĚSTEČKA

<i>Vysoké Veselí</i>	68
<i>Žiželice</i>	68
<i>Hradištko</i>	72
<i>Chlumec nad Cidlinou - Starý Chlumec a Nový Chlumec</i>	73

PŮDORYSNÉ FORMY VESNIC A VÝVOJ STŘEDOVĚKÉHO OSÍDLENÍ

<i>Vesnice zaniklé do husitských válek</i>	81
<i>Vesnice vzniklé ve vrcholném středověku</i>	81

Obecné problémy studia půdorysů středověkých vesnic	82
Velikost středověkých vesnic na hradištsko-žizeľickém panství	83
Typologie vesnických půdorysů v Pociďliní	83
Vesnice shlukové	85
Vsi ulicové kompozice	88
Návesní vsi	94
Ulicové lánové vsi	100
Ostatní vsi	104
VENKOVSKÉ GOTICKÉ KOSTELY	105
CIHLOVÉ KOSTELY	105
Žlunice	105
Stará Voda	107
Kratonohy	108
Chlumec nad Cidlinou	108
KAMENNÉ GOTICKÉ KOSTELY	108
Lískovice	108
Vlkov nad Lesy	110
Vápno	111
Žiželice	111
Újezd	112
Ohnišťany	112
NEDOCHOVANÉ GOTICKÉ KOSTELY	112
STŘEDOVĚKÉ TVRZE A DVORCE	115
HUSITSKÉ VÁLKY	124
POHUSITSKÁ DOBA (DO NÁSTUPU PERNŠTEJNŮ)	127
VÝVOJ EKONOMICKÉ STRUKTURY OBLASTI DO NÁSTUPU PERNŠTEJNŮ; CHLUMECKÁ RYBNÍČNÍ SOUSTAVA	127
URBANISTICKÝ VÝVOJ CHLUMCE NAD CIDLINOU DO ROKU 1521	132
Opevnění města	133
FEUDÁLNÍ SÍDLA A POZDNĚ GOTICKÁ ARCHITEKTURA; VODNÍ HRAD V CHLUMCI NAD CIDLINOU	135
Vodní hrad v Chlumci nad Cidlinou	135
Pozdně gotické tvrže	136
Ostatní pozdně gotické stavby	137
VÝVOJ SÍDELNÍ SÍTĚ DO ROKU 1521	138
Zaniklé vsi	138
Nově založené vsi	139
POCIDLINÍ V MAJETKU PERNŠTEJNŮ	142
PERNŠTEJNSKÉ STATKY V POCIDLINÍ	142
Předpernštejnský a pernštejnský Nový Bydžov	144
VODNÍ HRAD V CHLUMCI NAD CIDLINOU	146
PERNŠTEJNSKÝ "VELKÝ KOSTEL" V CHLUMCI NAD CIDLINOU	157
PERNŠTEJNSKÝ CHLUMEC NAD CIDLINOU	165

JEDNOTA BRATRSKÁ	166
POCIDLINÍ V LETECH 1547-1620	168
Vývoj struktury oblasti	168
CHLUMEC NAD CIDLINOU MĚSTEM KRÁLOVSKÉ KOMORY; HOSPODÁŘSTVÍ A ARCHITEKTURA	169
Vodní hrad	170
Renesanční město	171
Kostel sv. Voršily	172
Renesanční náhrobníky	173
Architektura na venkově chlumeckého panství	176
KRÁLOVSKÉ VĚNNÉ MĚSTO NOVÝ BYDŽOV	177
OSTATNÍ SPRÁVNÍ CELKY V POCIDLINÍ	178
Smidary	178
Vysoké Veselí	180
Ostatní statky na Novobydžovsku	183
Statky na Chlumecku	185
VÝVOJ SÍDELNÍ SÍTĚ V LETECH 1521-1620	187
Zaniklé vsi	187
Nově založené vesnice	189
PŘÍCHOD VCHYNSKÝCH (KINSKÝCH) DO CHLUMCE NAD CIDLINOU	189
TŘICETILETÁ VÁLKA A NÁSTUP REKATOLIZACE	192
Panství Albrechta z Valdštejna	192
Královské věnné město Nový Bydžov	193
Chlumeck nad Cidlinou - poddanské město Vchynských	194
POCIDLINÍ V DRUHÉ POLOVINĚ 17. STOLETÍ	198
HOSPODÁŘSKÁ SITUACE MĚST A MĚSTEČEK PO TŘICETILETÉ VÁLCE	198
SÍDELNÍ VÝVOJ PO ROCE 1654	201
Vesnice zaniklé v důsledku třicetileté války	201
Poválečná redukce velikosti existujících vesnic a obdělávané půdy	201
Panské dvory	203
CHLUMEC NAD CIDLINOU; KINŠTÍ A MĚSTO V DRUHÉ POLOVINĚ 17. STOLETÍ	206
Chlumecký vrchnostenský areál a vodní zámek	206
Město v druhé polovině 17. století	209
RANÝ BAROK A PROTIKLADY ARCHITEKTURY DRUHÉ POLOVINY 17. STOLETÍ V POCIDLINÍ	212
Chlumecko	212
Novobydžovsko	213
DŘEVĚNÉ GOTIZUJÍCÍ KOSTELY	215
DŘEVĚNÉ ZVONICE VENKOVSKÝCH KOSTELŮ	217
Přehled existujících i zaniklých zvoníc	217
Chlumecko	217
Novobydžovsko	218

Typologie dřevěných zvoníc v Pocidliní	219
--	-----

BAROKNÍ CHLUMEC NAD CIDLINOU - - - - - 228

BAROKNÍ ROZMACH V CHLUMCI NAD CIDLINOU OD POČÁTKU 18. STOLETÍ DO ROKU 1740; BAROKNÍ KOMPOZICE MĚSTA A ZÁMEK KARLOVA KORUNA - - - - - 228

Obecné předpoklady	228
Mariánský sloup	231
Majorát	231
Loreta	233
Lovecký zámek Karlova koruna; symbolistní obsah a architektonická forma	238
Svatojánské lázně	251
Chlumecká obora nad Žehuňským rybníkem	252
Barokní kompozice Chlumce nad Cidlinou	252
Město	253

CHLUMEC NAD CIDLINOU V OBDOBÍ SLEZSKÝCH VÁLEK (1740-1745) - - - - - 255

DOBUDOVÁNÍ BAROKNÍHO CHLUMCE NAD CIDLINOU V DRUHÉ POLOVINĚ 18. STOLETÍ - - - - - 257

Zánik starého zámku	257
Panský dům	259
Důsledky požáru starého zámku; zrušení Svatojánských lázní	259
Zámecká kaple	260
Budovy zámecké dependance	264
Druhá rekatolizace v Chlumci nad Cidlinou a okolí	266
Městské stavby	267

KNIHA 2

BAROK NA VENKOVĚ POCIDLINÍ - - - - - 280

BAROKNÍ ARCHITEKTURA NA CHLUMECKÉM PANSTVÍ KINSKÝCH - - - - - 280

Typizované barokní kostely	280
Cech muzikářů chlumeckého panství	284
Pozdně barokní kostel v Žehuni	284
Španělský barok kostela v Kratonohách	284
Barokní panská sídla na venkově chlumeckého panství	286
Lovecká sídla na chlumeckém panství	288
Chlumecká obora	288
Lovecký zámeček ve Vlkově nad Lesy	291
Lázně v Mlékosrbech	292

KRÁLOVSKÉ VĚNNÉ MĚSTO NOVÝ BYDŽOV V 18. STOLETÍ - - - - - 294

Poměry města v 18. století; zřízení Bydžovského kraje	294
Barokní architektura v Novém Bydžově	294
Přeložení sídla kraje do Jičína	298

BAROKNÍ ARCHITEKTURA NA VENKOVSKÝCH PANSTVÍCH NOVOBYDŽOVSKA - - - - - 300

Barchov	300
---------	-----

Hlušice	301
Humburky	302
Obora; kostel v Chomuticích	302
Sběř	304
Skřivany	305
Sloupno; kostel v Metličanech	306
Smidary; dřevěný kostel v Loučné Hoře	309
Volanice	312
Vysoké Veselí	314

SÍDELNÍ VÝVOJ POCIDLINÍ V 18. STOLETÍ - - - - - 315

TRADIČNÍ DŘEVĚNÁ VESNICKÁ ARCHITEKTURA 18.-19. STOLETÍ V POCIDLINÍ - - - - - 322

Vývoj českého vesnického domu před 18. stoletím	322
Vesnický dům v Pocidliní	324
Rustikální dekorativismus	324
Dům bez podsíně	326
Dům s podsíní	339
Stavby z trhanic	341
Hospodářské objekty a stodoly zemědělských usedlostí	342
Obdélné stodoly s valbovou střechou	343
Polygonální stodoly	344
Obdélné stodoly se sedlovou střechou	346
Nejmladší typy stodol	347
Kovárny	347
Vodní mlýny	347

JOSEFINSKÉ REFORMY A UZAVŘENÍ HISTORICKÉHO VÝVOJE SÍDELNÍ SÍTĚ - - - - - 349

Nevolnické povstání roku 1775	349
Josefínské reformy	350
Raabizace a její podstata	350
Raabizace v Pocidliní	351
Půdorysy nových vesnic	352
Poraabizační vesnice	356
Růst starších vesnic	357
Architektonická podoba nových vesnic	358
Nové panské dvory	360

RUŠENÍ RYBNÍKŮ - - - - - 361

EMPÍROVÁ ARCHITEKTURA - - - - - 362

Barokní klasicismus a luisézní sloh	362
Chlumecký empír	364
Empír v zámeckých areálech Novobydžovska	369
Empír v městském prostředí	370

Zájezdní hospody	- - - - -	374
Empírová plastika	- - - - -	374
Evangelická modlitebna v Krakovanech	- - - - -	375
Empírové vlivy ve vesnické architektuře	- - - - -	376
POČÁTKY ZEMĚDĚLSKÉHO PRŮMYSLU	- - - - -	380
POCIDLINÍ PO ROCE 1848	- - - - -	382
VZNIK NOVÉ ÚZEMNÍ ORGANIZACE ROKU 1850	- - - - -	382
POSTFEUDÁLNÍ ARCHITEKTURA	- - - - -	387
Chlumecký okruh Josefa Míči	- - - - -	387
Zámecké stavby	- - - - -	387
Kostely	- - - - -	391
Městské a průmyslové stavby	- - - - -	393
Novobydžovsko	- - - - -	394
Nová radnice v Novém Bydžově	- - - - -	394
Zámek v Hlušicích	- - - - -	396
Zámek ve Skřivanech	- - - - -	398
Zámek Podlesí u Ohnišťan	- - - - -	400
Zámeček v Lískovicích	- - - - -	400
Konvent v Oboře	- - - - -	401
ROZVOJ PRŮMYSLU V DRUHÉ POLOVINĚ 19. STOLETÍ	- - - - -	403
Železnice	- - - - -	403
Průmyslový rozvoj po postavení železnice	- - - - -	404
Terciérní sféra	- - - - -	405
ARCHITEKTURA MEZI ROMANTISMEM A NOVORENESANCÍ	- - - - -	406
Romantismus v tovární architektuře	- - - - -	406
Nová tovární architektura	- - - - -	406
Nádražní architektura	- - - - -	407
Městské stavby	- - - - -	409
Lovecký zámek v Chlumecké oboře, myslivny a hájovny	- - - - -	410
Novorenesance a novobarok na zámeckých stavbách	- - - - -	410
Průmyslová architektura závěru 19. století	- - - - -	412
Puristický historismus sakrální architektury přelomu 19. a 20. století	- - - - -	413
PŘESTAVBA VESNIC V DRUHÉ POLOVINĚ 19. STOLETÍ	- - - - -	416
Nové školy	- - - - -	416
Přestavby vesnic	- - - - -	416
Architektura vesnických staveb; slohové ohlasy	- - - - -	417
Urbanismus soudobých vesnic	- - - - -	419
URBANISTICKÝ VÝVOJ A ARCHITEKTURA MĚST NA KONCI 19. STOLETÍ A ZA PRVNÍ REPUBLIKY	- - - - -	421
CHLUMEC NAD CIDLINOU	- - - - -	421

Nová urbanistická kompozice centra města - 1. regulační plán a starosta Zikmund Kozelka	421
Dotvoření urbanistických dominant za první republiky	424
Rozmach obytné zástavby	424
Novorenesanční architektura	428
Secese	430
Meziválečná architektura	431
Areál zámku Karlova koruna	438
NOVÝ BYDŽOV	439
Urbanistický vývoj	439
Historizující a secesní architektura	445
Meziválečná architektura	450
SMIDARY	452
VYSOKÉ VESELÍ	454
ŽIŽELICE	457
SKŘIVANY	458
Dějiny cukrovaru a rafinerie	459
Urbanistický vývoj	461
Architektura Skřivan	461
PROMĚNA VENKOVA A VESNICKÉHO STAVITELSTVÍ V PRVNÍ TŘETINĚ 20. STOLETÍ	463
Meliorace zamokřených pozemků	463
Regulace Cidliny	464
Proměny krajiny; zemědělská výroba	464
Přestavba vesnic	466
Secesní vesnická architektura	469
Ohlasy meziválečné architektury na vesnici	475
POCIDLINÍ V LETECH 1939-1989	480
Období okupace a poválečné obnovy	480
Období tzv. budování socialismu	480
Vývoj měst v Pocidliní v 60.-80. letech 20. století	484
Přestavba venkova v 60.-80. letech 20. století	488
Rozrušování obrazu vesnic	489
LITERATURA	491
STATISTICKÝ PŘEHLED SÍDEL 1654-1991	499
PŘEHLED MÍSTNÍCH JMEN	519
CHLUMECKO	519
NOVOBYDŽOVSKO	530
SOUHRNNÝ MÍSTOPISNÝ REJSTŘÍK	539
MAPOVÁ PŘÍLOHA	vložená příloha